

Sika-alan salmonellariskien hallintaa koskevan säädöshankkeen asettaminen

Asettaminen

Maa- ja metsätalousministeriö on tänään asettanut säädöshankkeen, jossa valmistellaan erikseen asetettavan työryhmän työhön kytketysti hallituksen esitys sika-alan salmonellariskien hallintaa koskevaksi lainsäädännöksi sekä tarvittavat asetustasoiset säännökset.

Toimikausi

1.7.2023–31.12.2024

Tausta

Salmonella on eläinten ja ihmisten välillä tarttuva tauti eli zoonoosi, jota vastustetaan Suomessa tietyillä eläimillä lakisääteisesti pääosin kansanterveyteen liittyvistä syistä. Salmonella on yksi merkittävimmistä sikatalouteen liittyvistä taloudellisista riskeistä, sillä taudin esiintyessä yrityksen eläintiloissa siat joudutaan lähtökohtaisesti lopettamaan ja tilat puhdistamaan ja desinfioimaan, mistä aiheutuu merkittäviä kustannuksia ja vahinkoja. Suomen salmonellatilanne on ollut vakiintuneesti erittäin hyvä, mutta tilanne on heikentynyt sikatiloilla. Tautiriskien hallinnan haastavuutta lisää se, että sikalat ovat nykyisin suuria ja että sikatuotanto on vahvasti ketjuuntunut. Sikasektori on teurastamojen sopimilla ryhmävakuutuksilla hankkinut turvaa salmonellan varalta, mutta viimeaikainen kehitys on johtanut niin merkittäviin heikennyksiin vakuutusten kattavuudessa ja nousuihin vakuutusmaksuissa, että sikatuottajat eivät välttämättä pysty jatkamaan toimintaansa vahinkotapauksen jälkeen. Tämä on omiaan heikentämään yritysten luotto- luokitusta sekä vakavasti vaarantamaan koko alan kannattavuutta ja jatkuvuutta.

Vuosina 2019–2021 selvitettiin elinkeinon ja viranomaisten yhteistyönä mahdollisuuksia perustaa sika-alan keskinäinen eläintautirahasto, jonka toimintaa olisi ohjannut erityislaki ja josta maksettavia korvauksia olisi rahoitettu elinkeinonharjoittajilta kerättävien rahastomaksujen lisäksi valtiontuella. Suunnitelmista kuitenkin luovuttiin, sillä muun muassa vakuutuslainsäädännöstä johtuvat haasteet osoittautuivat käytännössä ylivoimaisiksi. Vuonna 2022 Luonnonvarakeskus on maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta selvittänyt kahta muuta riskinhallintavaihtoehtoa, vakuutusten tukemista sekä riskiturvan järjestämistä valtion rahaston kautta. Näistä jälkimmäinen on jatkoselvittelyissä arvioitu toteuttamiskelpoisemmaksi.

Tarkoitus on, että maa- ja metsätalousministeriö perustaa ratkaisua valmistelemaan viranomaisista ja sika-alan edustajista koostuvan työryhmän, jonka toimikausi olisi syys–joulukuu 2023 ja jonka tehtävänä olisi selvittää käytännön edellytykset toteuttaa valtion rahastoon perustuva riskinhallintaratkaisu. Työryhmän tulisi kartoittaa rahaston hallinnollisen mallin vaihtoehdot ja mahdollisuudet perustaa rahasto maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) yhteyteen. Työryhmä laatisi ehdotuksen rahastomallista, rahoitusvastuun jakautumisesta tuottajien ja valtion välillä sekä tuottajilta kerättävien pakollisten maksujen määräytymisperusteesta ja suuruudesta. Lisäksi työryhmä laatisi ehdotuksen rahastosta maksettavien kustannusten ja korvauksen perusteista. Työryhmä myös käsittelee riskienhallintaratkaisua koskevat nyt asetettavan hankkeen puitteissa laadittavat lainsäädäntöehdotukset.

Tehtävä

Hankkeen tehtävänä on valmistella työryhmätyönä valmisteltavien linjausten pohjalta lainsäädäntö, joka tarvitaan sika-alan salmonellavahinkoja koskevaa riskienhallintaratkaisua varten. Ratkaisussa sika-alan salmonellavahinkoturva järjestettäisiin valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston kautta. Rahastoon kerättäisiin veroluonteisia maksuja sikatuottajilta, ja rahastosta korvattaisiin sikatilojen salmonellatapauksista aiheutuvia kustannuksia ja menetyksiä.

Organisointi

Hankkeessa tapahtuvan valmistelun tulee kytkeytyä työryhmätyönä tehtävään valmisteluun.

Säädösehdotusten valmistelijoina toimivat seuraavat maa- ja metsätalousministeriön ruokaosaston virkamiehet alla mainituissa rooleissa:

- Lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius, oikeudellinen yksikkö; päävastuullinen valmistelija ja esittelijä
- Lainsäädäntöneuvos Juha Keski-Koukkari, oikeudellinen yksikkö; valmistelija ja asetettavan työryhmän sihteeri
- Neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin, eläin- ja kasvinterveyden yksikkö; eläintautien asiantuntija
- Neuvotteleva virkamies Eveliina Palonen, elintarviketurvallisuusyksikkö; zoonoosien asiantuntija
- Maaseutuekonomisti Saara Meurasalo, maaseudun kehittämissyksikkö; Makeran hallinnon asiantuntija
- Asiantuntija Joel Jurkola, suunnittelu- ja valmistelu- ja valtion budjettivalmistelun asiantuntija

Ruokavirastosta säädösehdotusten valmisteluun osallistuvat seuraavat viraston nimeämät virkamiehet:

- Virpi Myllykoski (korvausten maksamiseen/resursseihin liittyvä asiantuntemus)
- Esko Leinonen (rahaston hallinnointiin liittyvä asiantuntemus)

Osastopäällikön sijaisena
Apulaisosastopäällikkö

Taina Aaltonen

Hallitusneuvos

Tanja Viljanen

Liite

Säädöshankkeen suunnitelma

Jakelu

Hankkeen valmisteluun osallistuvat henkilöt

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Husu-Kallio
Maaseudun kehittämissyksikkö
Elintarviketurvallisuusyksikkö
Eläin- ja kasvinterveyden yksikkö
Oikeudellinen yksikkö
Suunnittelu- ja valmistelu- ja valtion budjettivalmistelun asiantuntija

Liite

Säädöshanketta koskeva suunnitelma

Laadittu/ Hyväksytty	Muutos					
27.6.2023						

Suunnitelman hyväksymisajankohta ja mahdolliset muutosajankohdat.

Hankkeen nimi:

Sika-alan salmonellariskien hallintaa koskeva säädöshanke.

VAHVA-asianumero:

VN/20382/2023

Hankeikkunatunniste:

MMM023:00/2023

Asiasanat:

Eläintaudit, salmonella, sika-ala, maatalouden riskinhallinta, rahasto, Makera

Hankkeen keskeinen sisältö

Hankkeen tehtävänä on valmistella lainsäädäntö, joka tarvitaan työryhmätyönä valmisteltavaa sika-alan salmonellavahinkojen varalle perustettavaa riskinhallintaratkaisua varten. Ratkaisussa sika-alan salmonellavahinkoturva järjestettäisiin valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston kautta. Rahastoon kerättäisiin veroluonteisia maksuja sikatuottajilta, ja rahastosta korvattaisiin sikatilojen salmonellatapauksista aiheutuvia kustannuksia ja menetyksiä.

Hankkeen tavoite ja vaikutukset

Esityksen tavoitteena on luoda sikatalouden alkutuotantoon liittyvien salmonellasta aiheutuvien riskien hallintaan ratkaisu, joka auttaa sikatuottajia selviytymään tuotannon kannattavuutta vakavasti vaarantavista tautitapauksista ja normaalin tuotannon jatkamisen edellytyksenä olevasta tautisaneerauksesta. Tavoitteena on tätä kautta tukea sika-alan jatkuvuutta ja mahdollistaa se, että Suomessa voidaan edelleen toteuttaa Suomen kansallista salmonellavalvontaohjelmaa, joka on EU:n yleistä tasoa selvästi tiukempi. Ohjelman toteuttaminen on merkityksellistä kansanterveyden kannalta, sillä salmonella on ihmisiin tarttuva ja näille vakavia oireita aiheuttava tauti.

Laajuus

n. 20 §:ää

Suhde hallitusohjelmaan (Kyllä/Hallitusohjelman kohta)

Hallitusohjelman (Vahva ja välittävä Suomi – neuvottelutulos hallitusohjelmasta 16.6.2023) sivulla 128 todetun mukaisesti eläin- ja kasvitauteja torjutaan aktiivisesti, ja tautirahastojen perustamista selvitetään.

EU-direktiivin täytäntöönpano, muun EU-velvoitteen (ml. asetukset) toimeenpano, valtiosopimuksen voimaansaattaminen tai muu kansainvälinen velvoite

Hankkeen puitteissa on ratkaistava, mikä on valtion budjettirahoituksen rooli rahaston maksuvalmiuden ylläpitämisessä. Vaikka budjettivaroja ei käytettäisi, Euroopan komission aiempien valtioneuvoston päätösten mukaisesti jo pelkästään rahastoon elinkeinonharjoittajilta kerätyt maksut ovat EU:n valtioneuvoston päätöksissä tarkoitettuja "valtion varoja", eli ne lähtökohtaisesti muuttuvat

valtiontukisäännösten mukaiseksi valtiontueksi silloin, kun kerättyjä varoja maksetaan valtion rahastosta korvauksina. Mainitusta syystä rahastoratkaisusta on tarpeen tehdä ennakoilmoitus komissiolle.

Yhteydet muihin käynnissä oleviin/käynnistyviin hankkeisiin

Ei tiedossa.

Hankkeen keskeiset sidosryhmät / lakisäätteiset kuulemiset

Valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Ruokavirasto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f., Suomen Sikayrittäjät ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläinten terveys ETT ry, sika-alan teurastamo-yritykset.

Hankkeen aikana kuullaan tarvittavia muita tahoja.

Ehdotetun uuden riskinhallintaratkaisun ei katsota tulevan sovellettavaksi Ahvenanmaalla. Katsotaan, että kyse on maataloudesta ja elinkeinojen edistämisestä, joiden osalta maakunnalla on lainsäädäntövalta.

Vastuut ja resurssit

Vastuuministeri	Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
Valmistelusta vastaavan yksikön päällikkö	Hallitusneuvos Tanja Viljanen
Vastuuvalmistelija ja esittelijä	Lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius
Muut valmistelijat	Neuvotteleva virkamies Eveliina Palonen (elintarviketähteiden zoonosien asiantuntemus) Maaseutuekonomisti Saara Meurasalo (budjetin ulkopuoliseen rahastoon liittyvä asiantuntemus) Neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin (eläintautien asiantuntemus) Lainsäädäntöneuvos Juha Keski-Koukkari (valmistelija, perustettavan työryhmän sihteeri) Asiantuntija Joel Jurkola (valtion talousarviokytkentöihin liittyvä asiantuntemus) Ruokaviraston nimeämät edustajat Virpi Myllykoski (korvausten maksamiseen/resursseihin liittyvä asiantuntemus) Esko Leinonen (rahaston hallinnointiin liittyvä asiantuntemus)
Valmisteluavustaja	Hallinnollinen avustaja Päivi Ranta
Muu, mikä	Työryhmä (erillinen asettamispäätös)

Ministeriön sisäinen käsittely-/hyväksymismenettely

Pvm/kuukausi	Käsittely
6/2023	Uuden poliittisen johdon linjaus sille, että työryhmä voidaan perustaa
syksy 2023	Mahdollisesti tarvittava poliittinen ohjaus keskeisimpiin työryhmässä tehtäviin HE:n linjauksiin
alkuvuosi 2024	Hyväksyntä lausunnonlehtivälille HE-luonnokselle
kevät 2024	Jatkovalmistelua koskevat linjaukset
syyskuu 2024	Jakolupaprosessi

Aikataulusuunnitelma

HE:n nimi	Hallituksen esitys sika-alan salmonellariskien hallintaa koskevaksi lain-säädännöksi tms.	
Hankkeen asettamispäivä		
Hankkeen toimikausi	1.7.2023–31.12.2024	
	<i>Toimenpide</i>	<i>Arvio aikataulusta</i>
	Hanke alkaa	heinäkuu 2023
	Virkatyönä tehty alustava runko HE-luonnokseksi	syyskuu 2023
	Työryhmän ehdottamat pykälä- ja perusteluluonnokset	joulukuu 2023
	Vaikutusarviointien toteuttaminen	syksy 2023
	HE-lausuntoversio (käännettäväksi/käännös valmis)	joulukuu 2023–tammikuu 2024
	HE-luonnos lausuntokierroksella	helmi–maalikuu 2024
	Lausuntotiivistelmä	huhtikuu 2024
	Lausuntopalautteen aiheuttamat muutokset tehty ja käännetty	kesäkuu 2024
	Järjestelmää koskeva ennakoilmoitus komissiolle	kesäkuu 2024
	Lainsäädännön arviointineuvoston käsittely	?
	Muutokseenkäsittely (käännettäväksi/käännös valmis)	heinäkuu 2024
	Laintarkastus	elokuu 2024
	Laintarkastuksen aiheuttamat muutokset tehty	syyskuun alku 2024
	OKV:n ennakkotarkastus OKV:n pyynnöstä	syyskuun alku 2024
	Taittotyö (taitettavaksi/perustaitto valmis)	syyskuun alku 2024
	HE:n tekninen viimeistely ja RV/VN-listat, esittelyluvat muilta ministeriöiltä	syyskuun puoliväli 2024
	RV- ja VN-käsittely (eri sarakkeet listanjako, vko)	budjettilakien antoviikko
	HE:n eduskuntakäsittely	syksy 2024, saattaa riippua notifikaatioprosessin aikataulusta
	TP vahvistaa lain	joulukuu 2024
	Lain täytäntöönpanotoimet	alkuvuosi 2024

	Lain voimaantulo	mahdollisimman pian v. 2024, riippuu notifikaatioprosessista
	Jälkiarviointi (vuosi)	2028

VN/20382/2023-MMM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: